EUROOPAN PARLAMENTTI

2004 *2009*

Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta

Bryssel 11. heinäkuuta 2008

Selvitys kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan valtuuskunnan vierailusta Kyprokseen (25.–27. toukokuuta 2008)

Laatija: Jeanine Hennis-Plasschaert

1. Tarkoitus ja ajankohta

Euroopan parlamentin valtuuskunta, jossa oli seitsemän jäsentä, vieraili Kyproksessa 25.–27. toukokuuta 2008. Valtuuskuntaa johti Martine Roure (katso liitteenä oleva luettelo – liite 1).

Vierailun tarkoituksena oli kerätä tietoja ja selvittää suoraan tilanne, joka koskee turvapaikanhakijoiden ja laittomien maahanmuuttajien vastaanottoa Kyproksessa, tarkastaa keskusten olosuhteet, arvioida, miten asiaankuuluvia Euroopan unionin direktiivejä ja asetuksia[1] pannaan täytäntöön, sekä vaihtaa näkemyksiä kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten edustajien kanssa. Kyproksen-vierailu seurasi vastaavanlaisia vierailuja, jotka oli tehty Italiaan (Lampedusa), Espanjaan (Ceuta ja Melilla sekä Kanariansaaret), Ranskaan (Pariisi), Maltaan, Kreikkaan, Belgiaan, Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, Alankomaihin, Puolaan ja Tanskaan.

[1] Neuvoston direktiivi 2003/9/EY, annettu 27 päivänä tammikuuta 2003, turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vähimmäisvaatimuksista (Vastaanottodirektiivi – EUVL L 31, 6.2.2003, s. 18–25).

Neuvoston direktiivi 2005/85/EY, annettu 1 päivänä joulukuuta 2005, pakolaisaseman myöntämistä tai poistamista koskevissa menettelyissä jäsenvaltioissa sovellettavista vähimmäisvaatimuksista (Menettelydirektiivi – EUVL L 326, 13.12.2005, s. 13–34).

Neuvoston asetus (EY) N:o 343/2003, annettu 18 päivänä helmikuuta 2003, niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio (Dublin II -asetus - EUVL L 50, 25.2.2003, s. 1–10).

Valtuuskunnan vierailu keskittyi kolmeen eri suljettuun keskukseen (Famagustan säilöönottokeskus, Aradippoun poliisiasema, keskusvankilan osasto 10:n säilöönottokeskus) ja yhteen avoimeen vastaanottokeskukseen (Kofinoun vastaanottokeskus).

Valtuuskunta tapasi muun muassa seuraavat henkilöt:

- sisäministeri Neoklis Sylikiotis
- työ- ja sosiaalivakuutusministeri Sotiroulla Haralambous
- sisäministeriön siviilirekisteri- ja maahanmuutto-osaston johtaja Anny Shakalli
- oikeusasioiden ja yleisen järjestyksen ministeriön apulaispoliisipäällikkö Marianna Frantzi
- ylitarkastaja A', ulkomaalais- ja maahanmuuttoyksikkö, poliisi, oikeusasioiden ja yleisen järjestyksen ministeriö, Emilios Lambrou,
- oikeusasioiden ja yleisen järjestyksen ministeriön poliisikomisario Kyriaki Lambrianidou
- oikeusasioiden ja yleisen järjestyksen ministeriön poliisitarkastaja A. Leonidou
- sisäministeriön turvapaikkapalvelun hallinnolliset virkamiehet Sotos Ktoris, Andreas Constantinou, Natasa Andreou, Kakia Demetriou ja Agni Papageorgiou.

Lopuksi valtuuskunta tapasi myös edustajia eri organisaatioista, kuten:

- *UNHCR*
- *Amnesty International*in Euroopan ja Keski-Aasian ohjelma
- KISA – järjestö tasa-arvon, tuen ja rasismin torjunnan puolesta
- *Apanemi* – sukupuolten tasa-arvo
- *Future Worlds Centre*

Valtuuskunta järjesti vierailun päätteeksi yhden lehdistötilaisuuden. Vierailu sai julkisuutta Kyproksen tiedotusvälineissä.

2. Taustaa

Ainutlaatuisen geostrategisen asemansa takia ja liityttyään Euroopan unioniin 1. toukokuuta 2004 Kyproksesta on tullut suhteellisen lyhyessä ajassa yksi tärkeimmistä turvapaikanhakijoiden ja laittomien maahanmuuttajien vastaanottajista Euroopan unionissa. Kyproksen turvapaikkajärjestelmä on vielä uusi, koska maan viranomaiset ottivat vastuun turvapaikkahakemusten käsittelystä vasta tammikuussa 2002. Ennen sitä UNHCR päätti, ketkä turvapaikanhakijat oivat aitoja pakolaisia.

Vuonna 2007 Kyproksen tasavallan hallituksen valvomassa osassa saarta turvapaikkahakemuksen jätti 6 789 uutta turvapaikanhakijaa. Asukasta kohti laskettuna se vastaisi noin 600 000 uutta hakemusta Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai 800 000:tta Saksassa. Vaikka tällaisilla teoreettisilla vertailuilla on tiettyjä rajoitteita, on selvää, että Kyproksella oli (ja on yhä) vakavia vaikeuksia. Monet laittomista maahanmuuttajista pitävät Kyprosta ennen kaikkea ponnahduslautana muihin EU:n jäsenvaltioihin.

On päivän selvää, että jo pelkkä Turkin miehittämät alueet muusta maasta erottavan "vihreän linjan" ylittävien laittomien kolmansien maiden kansalaisten määrä johtaa erityisiin ongelmiin. Siihen pitäisikin suhtautua todella vakavasti. Alle prosentti turvapaikanhakijoista ja laittomista maahanmuuttajista saapuu suoraan Kyproksen tasavallan hallituksen valvonnassa oleville alueille. Valtaosa heistä saapuu Kyprokseen ylittämällä vihreän linjan.

Toinen kysymys käsittelee niin kutsuttuja Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvien tukikohta-alueiden viranomaisia Kyproksessa. Yhdistyneen kuningaskunnan ja Kyproksen tasavallan hallituksen neuvottelut johtivat helmikuussa 2003 yhteisymmärryspöytäkirjan allekirjoittamiseen. Se koskee Yhdistyneen kuningaskunnan vastuuta suvereniteettiin kuuluvien tukikohta-alueiden viranomaisten avulla laittomista maahanmuuttajista ja turvapaikanhakijoista, jotka saapuvat Kyproksen saarelle suoraan suvereniteettiin kuuluvien tukikohta-alueiden kautta. Nämä alueet ovat noin kaksi prosenttia saaren koko pinta-alasta.

Kyproksen keskukset ovat kahta päätyyppiä:

- Säilöönottokeskukset laittomille maahanmuuttajille, joilla on tai ei ole henkilötodistusta ja jotka odottavat palauttamista ja maasta poistamista. Näitä keskuksia on useita. Nykyinen enimmäiskapasiteetti on 179 henkilöä. Uuden, 300 hengelle suunnitellun säilöönottokeskuksen odotetaan valmistuvan vuonna 2011. Jos säilöönottokeskukset ovat täynnä, viranomaiset yksinkertaisesti lakkaavat pidättämästä ihmisiä.
- Yksi avoin vastaanottokeskus turvapaikanhakijoille, jotka odottavat lopullista päätöstä hakemuksistaan. Keskuksessa on tilaa enintään 120 henkilölle.

Pakolaisaseman myöntämisen ja pakolaissuojelun määrä Kyproksessa:

Katso liitettä II. Kannattaa panna merkille, että UNHCR ei kyseenalaista pakolaisaseman myöntämisen alhaista astetta.

UNHCR korostaa kuitenkin, että menettelyjä voidaan parantaa, ja siksi se ei kyseenalaista seuraavia käytäntöjä:

- Tunnustamissuositusten jälkeiset lopulliset päätökset viipyvät pitkään (jopa kolme vuotta.

- Päätökset monimutkaisissa tapauksissa (yleensä mahdollisia tunnustamistapauksia) viipyvät, jolloin niitä ei saada päätökseen kohtuullisen ajan kuluessa.

3. *Viralliset* menettelyt turvapaikanhakijoiden saapuessa

Kuten kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, turvapaikan myöntäminen on yksinomaan valtion vastuulla. Turvapaikkahakemus pitäisi periaatteessa jättää saapumispaikkaan viipymättä. Jos henkilö kuitenkin esimerkiksi pidätetään kadulla, hänellä on vielä mahdollisuus jättää turvapaikkahakemus.

Sisäministeriön turvapaikkapalvelu on laatinut turvapaikanhakijoille tiedotteen, miten pakolaisasemaa haetaan, miten hankitaan oleskelu- tai työlupa tai miten täyttää vaatimukset saada yhteiskunnalta tukea. Siinä kerrotaan myös tarkemmat tiedot pakolaisten oikeuksista ja velvoitteista sekä annetaan tietoa haastatteluista, joiden perustella pakolaisasema päätetään. Turvapaikkahakemuslomakkeita ovat saatavilla kreikaksi, turkiksi, englanniksi, ranskaksi, arabiaksi, farsiksi, serbokroaatiksi ja venäjäksi. Jos hakemuslomakkeita ei ole kielellä, jota turvapaikanhakija osaa lukea tai kirjoittaa, hän voi pyytää tulkin apua ilmaiseksi. Turvapaikanhakijan pitäisi ilmoittaa virkamiehelle mahdollisesta asunnottomuudestaan, jotta voidaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin majoituksen järjestämiseksi.

Kun hakijaa on haastateltu, erityiskoulutuksen saanut virkamies toimittaa raportin ja arvioinnin turvapaikkapalvelulle. Turvapaikanhakija saa niin kutsutun vahvistuskirjeen, jonka mukaan hän on hakenut turvapaikkaa. Saatuaan vahvistuskirjeen turvapaikanhakijan on anottava myös muukalaispassia ja tilapäistä oleskelulupaa, jotka molemmat ovat maksuttomia. Lisäksi hänen on mentävä lääkärintarkastukseen kolmen päivän kuluessa vahvistuskirjeen saatuaan.

Myönteisen päätöksen jälkeen turvapaikanhakija saa hyväksymiskirjeen, jossa vahvistetaan hänelle myönnetty asema (pakolaisasema, toissijainen suojelu tai humanitaarisesta syystä myönnettävä oleskelulupa). Jos päätös on kielteinen, hakija saa kirjeen, jossa selitetään syyt, ja turvapaikanhakijalla on tällöin oikeus muutoksenhakuun hylkäyskirjeessä ilmoitetun ajan kuluessa. Pakolaisasioiden tarkastusviranomainen on vastuussa turvapaikkapalvelun hylkäämien hakemusten tutkimisesta.

Ennen kuin lopullinen päätös turvapaikkahakemuksesta on tehty, turvapaikanhakijalla on oikeus:

- oleskella laillisesti ja liikkua vapaasti Kyproksessa
- hakea maatalous- ja karjanhoitotyötä (vasta kuuden kuukauden jälkeen)
- saada yhteiskunnan tukea sosiaalitoimistosta esittämällä vahvistuskirjeen. Ensin sosiaalitoimisto saattaa antaa rahaa välittömiin tarpeisiin, kunnes tukihakemus on käsitelty huolellisesti
- saada ilmaista sairaanhoitoa (vuositulojen perusteella)
- saada koulutusta (ilman huoltajaa olevat alaikäiset tai turvapaikanhakijoiden alaikäiset lapset).

Pakolaislain 7 pykälän mukaan säilöönotto on sallittua tuomioistuimen määräyksestä ja korkeintaan 32 päivän ajaksi tapauksissa, joissa turvapaikanhakija on tuhonnut tai heittänyt menemään matkustusasiakirjansa tai henkilötodistuksensa tai käyttänyt väärennettyjä asiakirjoja. Jos sekä turvapaikkapalvelu että pakolaisasioiden tarkastusviranomainen on hylännyt hakemuksen ja karkottamista koskeva päätös on annettu, henkilö voidaan myös ottaa säilöön. Kun 32 päivää on kulunut, turvapaikanhakija vapautetaan.

Ulkomaalais- ja maahanmuuttolain sekä asiaankuuluvan oikeuskäytännön mukaan säilöönotto on myös mahdollista sisäministeriön siviilirekisteri- ja maahanmuutto-osaston johtajan tekemän karkottamis- ja säilöönottopäätöksen perusteella. Kyseinen päätös voidaan tehdä, kun henkilö oli kielletty laiton maahanmuuttaja ennen turvapaikan hakemista, ja/tai siinä tapauksessa, että hänet on tuomittu yli kuukaudeksi vankilaan rangaistavasta teosta, minkä

jälkeen henkilöä pidetään "ei-toivottuna" maahanmuuttajana. Karkottamis- ja säilöönottopäätöksen perusteella tehdyn säilöönoton kestoa ei ole rajoitettu. Karkottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa lykätään, kunnes lopullinen päätös vireillä olevasta turvapaikkahakemuksesta on tehty. Hallintotoimena pidettävä karkottamis- ja säilöönottopäätös voidaan riitauttaa tasavallan korkeimmassa oikeudessa nostamalla habeas corpus -kanne ja/tai nostamalla kanne perustuslain 146 pykälän nojalla. Kyproksen oikeusjärjestelmä ei tarjoa vakinaista oikeudellista valvontaa sellaisenaan.

4. Käynti kahdessa suljetussa säilöönottokeskuksessa (25. toukokuuta 2008)

4.1. Larnakassa sijaitseva Famagustan säilöönottokeskus

Pienempiin säilöönottokeskuksiin lukeutuva Famagustan säilöönottokeskus on oikeusasioiden ja yleisen järjestyksen ministeriön vastuulla. Säilöönottotilat ovat poliisiaseman ensimmäisessä kerroksessa. Siellä on tilaa korkeintaan 22 henkilölle. Vierailun ajankohtana keskuksessa oli kuusi syyrialaista miestä, yksi iranilainen mies ja yksi pakistanilainen mies. Rakennus on vanhanaikainen, mutta siisti ja tyydyttävä vierailun ajankohtana. Muutama vuosi sitten keskuksessa oli mellakka, jonka jälkeen tehtiin valituksia ja joka aiheutti pelkoa lähiympäristön asukkaissa. Sen takia keskuksessa säilytettävien henkilöiden täytyy pysyä sisällä keskuksessa, eivätkä he voi liikkua vapaasti keskuksen alueella, vaikka se on ympäröity piikkilanka-aidalla. Kyproksen viranomaiset kertoivat, että he etsivät ratkaisua tilanteen muuttamiseksi lähiaikoina. Sellien ovet ovat lukitsematta päivin ja öin. Jokaisessa sellissä on soittokello, jota siellä pidettävä henkilö voi käyttää, jos hän tarvitsee jotakin. Paikalle voidaan hankkia tulkkeja sekä lääkintäapua, jos joku pyytää ja/tai jos päivystävät virkailijat katsovat sen tarpeelliseksi. Tarjolla oli seitsemällä eri kielellä riittävästi lomakkeita, joissa kerrottiin säilöön otettujen henkilöiden oikeudet. Ainakin yksi säilöön otetuista väitti, ettei hän tiennyt, miksi hänet oikein oli pidätetty ja otettu säilöön. Hänen turvapaikkahakemuksensa oli yhä vireillä. Samaan aikaan hänen vaimonsa ja lapsensa, joita ei ollut otettu säilöön, olivat vakavissa vaikeuksissa yrittäessään hankkia riittävästi rahaa päivittäisiin menoihin. Yleisesti ottaen näyttää siltä, että useimmat keskuksessa säilytettävistä henkilöistä on pidätetty sen jälkeen, kun he ovat joutuneet tekemisiin lainvalvonnan kanssa, heidät on todettu laittomiksi maahanmuuttajiksi ja he odottavat siirtoa toiseen säilöönottokeskukseen palauttamista varten.

4.2. Aradippoun poliisiasema

Aradippoun poliisiasema sijaitsee Famagustan säilöönottokeskuksen lähellä, Larnakasta Nikosiaan johtavan tien varrella. Se on erittäin nykyaikainen rakennus, joka otettiin käyttöön vuonna 2004. Asema on ennen kaikkea vastuussa alueen järjestyksenpidosta. Siellä on kahdeksan selliä, jotka on periaatteessa tarkoitettu tavallisten rikoksesta epäiltyjen henkilöiden säilyttämiseen. Jos laittomille maahanmuuttajille tarkoitetuissa säilöönottokeskuksissa on ahdasta, laittomia maahanmuuttajia sijoitetaan poikkeuksellisesti myös Aradippoun poliisiasemalle. Siinä tapauksessa Kyproksen viranomaiset tekevät parhaansa, jotta laittomat maahanmuuttajat eivät joutuisi tekemisiin tavallisten rikosepäiltyjen kanssa. Tätä ei kuitenkaan voida taata. Rakennuksessa on tilaa korkeintaan 16 henkilölle. Miehet ja naiset ovat erillään. Periaatteessa perheitä ja alaikäisiä ei oteta säilöön, sillä sosiaalipalvelut hoitavat tällaiset tapaukset. Yli 16-vuotiaita alaikäisiä voidaan ottaa säilöön vain rangaistavan teon seurauksena.

5. Tapaaminen kansalaisjärjestöjen ja kansainvälisten järjestöjen kanssa (26. toukokuuta 2008)

Kansalaisjärjestöt ilmaisivat huolensa turvapaikan saamisen tehokkuudesta. Heidän mukaansa Kyproksessa yhä yleisemmin kohdellaan kaikkia maahanmuuttajia aluksi laittomina. Turvapaikkapalvelun turvapaikanhakijan oikeuksista laatiman tiedotteen jakelu ja saatavuus sekä käännökset eivät todellakaan ole asianmukaisia. Myös käsittelemättä olevien hakemusten ja kanteiden ilmeistä valtavaa ruuhkaa arvosteltiin ankarasti. UNHCR on saanut valituksia vuonna 2002 jätetyistä hakemuksista, joita koskevia päätöksiä ei ole vieläkään tehty.

Kun turvapaikkahakemus on jätetty, kansalaisjärjestöjen mukaan turvapaikanhakijalla on käytännössä erittäin rajalliset mahdollisuudet pitää kiinni oikeuksistaan, erityisesti oikeudesta yhteiskunnan tukeen/sosiaalietuihin sekä asuntoon. Kyproksen ainoassa avoimessa vastaanottokeskuksessa eli Kofinoun vastaanottokeskuksessa on hyvin pienet tilat, eivätkä perheettömät miehet pääse sinne. Itse asiassa turvapaikanhakijoiden odotetaan hankkivan itse majoituksensa sekä välttämättömät varat päivittäisiin menoihin. Kansalaisjärjestöjen mukaan Kyproksen viranomaiset lisäksi kieltäytyvät järjestelmällisesti ottamasta huomioon haavoittuvien ihmisten tilannetta. Yksilölliset arvioinnit erityishoitoa tarvitsevien henkilöiden tunnistamiseksi vaikuttavat riittämättömiltä tai jopa puuttuvat.

Kyproksen lainsäädännössä ei rajoiteta hallinnollisen säilöönoton enimmäiskestoa. Vaikka viranomaiset väittävät, että sääntönä on korkeintaan kuuden kuukauden säilöönotto, myös pitkäaikaista, yli 24 kuukautta kestävää, säilöönottoa tapahtuu. Tällöin useimmissa tapauksissa kielteisen päätöksen saanutta turvapaikanhakijaa ei eri syistä voida karkottaa alkuperä- tai kauttakulkumaahan. Joissakin tapauksissa turvapaikanhakijat suorittivat rangaistusta pikkurikoksista, jolloin karkottamista koskevaa päätöstä on lykätty vireillä olevan turvapaikkahakemuksen takia, mutta säilöönottopäätöstä sinällään ei ole lykätty. Kysymyksiin säilöönottoa koskevan vakinaisen oikeudellisen valvonnan olemassa olosta ei saatu vastausta. Oikeusavun saamista koskeva kysymys käynnisti pienen keskustelun. Näyttää siltä, että maksutonta oikeusapua ei ole, jos (hylätyn päätöksen saaneella) turvapaikanhakijalla ei ole riittäviä varoja sen maksamiseksi itse.

Yleensä kansalaisjärjestöt pääsevät tapaamaan turvapaikanhakijoita ja säilöön otettuja henkilöitä. On kuitenkin useita tapauksia, joissa poliisi on hankaloittanut sitä. Jopa ennen vuonna 2004 perustettua, poliisia vastaan tehtyjä valituksia tutkivaa riippumatonta komiteaa tehdyt kansalaisjärjestöjen valitukset on leimattu perusteettomiksi.

6. Tapaaminen hallintovaltuutetun, oikeusasiamies Eliana Nicolaoun kanssa (26. toukokuuta 2008)

Riippumattomana tahona oikeusasiamies on laatinut lukemattomia raportteja turvapaikanhakijoiden tilanteesta. Niissä hän puuttui erityisesti hakemusten käsittelyn kestoon, erittäin rajallisiin mahdollisuuksiin saada sairaanhoitoa ja sosiaalipalveluja sekä kolmansien maiden kansalaisten säilöönottoon karkottamis- ja säilöönottopäätöksen jälkeen. Vaikka ongelmia on yhä ratkaisematta, oikeusasiamies totesi, että edistystä on tapahtunut viime vuosina.

Hän pitää syrjivänä ja laittomana hallituksen päätöstä rajoittaa turvapaikanhakijoiden oikeus työhön vain karjanhoito- ja maatalousalaan ja kehottaa hallitusta tarkistamaan sitä.

7. Käynti avoimessa vastaanottokeskuksessa (26. toukokuuta 2008)

Kofinoun vastaanottokeskus

Kofinoun vastaanottokeskus on Kyproksen ainoa avoin keskus. Keskuksen toiminta alkoi tammikuussa 2004, ja se sijaitsee kolmen kilometrin päässä Kofinoun kylästä matkalla Nikosiasta Limassoliin. Kofinoun vastaanottokeskus on sisäministeriön, ja tarkemmin sanottuna turvapaikkapalvelun, vastuulla. Kofinoun kylän sosiaalineuvosto huolehtii keskuksen päivittäisestä toiminnasta ja varsinaisesta johtamisesta.

Keskus muodostuu 18 suorakulmaisesta elementtirakenteisesta yksiköstä, ja siellä on tilaa korkeintaan 120 henkilölle. Hallinto käyttää neljää yksikköä, toiset neljä yksikköä on yhteisiä tiloja ja kaksi yksikköä saniteettitiloja. Loput kahdeksan yksikköä ovat turvapaikanhakijoiden henkilökohtaisia tiloja. Kaikissa yksiköissä on ilmastointi. Äskettäin uudistettiin lasten leikkikenttää, johon tehdään yhä joitakin parannuksia. Keskuksessa on erityisesti perheitä ja naimattomia naisia. Paikallinen ateriapalvelu toimittaa ruoan asukkaiden ruokavaliota koskevien toiveiden/tarpeiden mukaisesti. Yleisesti ottaen tilat ovat vaatimattomat, mutta siistit ja normien mukaiset. Tarjolla on vapaa-ajan toimintaa. Samalla on kuitenkin korostettava, että yksinkertaisten puitteidensa sekä syrjäisen sijaintinsa takia keskus ei sovellu pitkäaikaiseen oleskeluun.

Koska kyseessä on avoin keskus, asukkaat, joilla on asianmukainen henkilötodistus, voivat liikkua vapaasti. Asukkaita sekä vieraita pyydetään merkitsemään lähtö- ja saapumisaikansa kirjaan prostituution estämiseksi. Suoraan keskuksesta ei kuitenkaan ole julkista liikennettä Kyproksen suurimpiin kaupunkeihin, eikä niistä keskukseen. Asukkaita kehotetaan odottamaan linja-autoa tarkemmin määrittelemättömässä kohdassa tien varressa noin kahden kilometrin päässä keskuksesta. Jos on erityistä tarvetta pysähtyä keskuksen kohdalla (esimerkiksi huonon sään takia), keskuksen henkilöstö soittaa ja ilmoittaa Limassolin ja Nikosian väliä säännöllisesti liikennöiville linja-autoille, jotta ne poikkeaisivat valtatieltä ja tekisivät pysähdyksen.

Nikosian yliopistolla on ohjelmia Kofinoun vastaanottokeskuksessa. Euroopan pakolaisrahaston rahoittamien ohjelmien avulla pyritään parantamaan keskuksen elinolosuhteita, luomaan parempia hallinnollisia menettelyjä sekä tarjoamaan parempia sosiaalipalveluja ja psykologisia palveluja.

8. Käynti kolmannessa suljetussa säilöönottokeskuksessa (26. toukokuuta 2008)

Osasto 10:n säilöönottokeskus Nikosiassa

Tämä säilöönottokeskus sijaitsee keskusvankilan yhteydessä Kyproksen pääkaupungissa. Keskus on erityisesti tarkoitettu palauttamista ja maasta poistamista odottaville säilöön otetuille henkilöille. Siellä on tilaa korkeintaan 80 henkilölle. Se on oikeusasioiden ja yleisen järjestyksen ministeriön vastuulla. Vierailun ajankohtana keskuksessa pidettiin noin 40 miestä useista eri maista. Keskuksessa on kaksi kerrosta, joissa kummassakin on saniteettitilat. Tilat

ovat erittäin yksinkertaiset, mutta siistit vierailun ajankohtana. Kaksi henkilöä jakaa sellin. Keskuksessa on kaikki tavallisen vankilan ominaisuudet, mutta säilöön otetut henkilöt voivat poistua selleistään päiväsaikaan.

9. Tapaaminen sisäministeri Neoklis Sylikiotisin ja työ- ja sosiaalivakuutusministeri Sotiroulla Haralambousin kanssa (27. toukokuuta 2008)

Ministeri Sylikiotis toivotti valtuuskunnan lämpimästi tervetulleeksi ja totesi arvostavansa sitä, että Euroopan parlamentti valvoo jäsenvaltioiden tilannetta ja tarkastaa, onko EU:n direktiivit pantu täytäntöön asianmukaisesti.

Ministeri jatkoi korostaen Kyproksen maantieteellistä tilannetta. *"Kypros on jo pitkään tunnettu vieraanvaraisuudestaan. Saarelle on saapunut paljon ihmisiä. Vuonna 2006 useimmat maahanmuuttajat tulivat Libanonista sekä Palestiinasta, Syyriasta ja Irakista. Kypros on hallinnut nämä tilanteet ja toiminut siltana humanitaarisen avun välittämiselle."* Hän totesi, että maantieteellisen sijainnin lisäksi Turkin miehitys aiheuttaa vakavia ongelmia. *"Saaren pohjoisosa on kuin suuri musta aukko, jota monet laittomat maahanmuuttajat käyttävät päästäkseen tasavallan hallituksen hallinnassa olevaan osaan Kyprosta."* Ministeri selitti vielä kerran, että yli 180 kilometrin pituinen vihreä linja on *"tulitaukolinja eikä raja"*. Niin ollen tiukempien tarkastusten on oltava rinnakkaisia välttämättömän tarpeen kanssa helpottaa mahdollisimman paljon ihmisten oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen linjan yli täysin vihreää linjaa koskevan EU:n asetuksen mukaisesti.

Ministeri myönsi, että kaikki turvapaikanhakuun ja maahanmuuttoon liittyvät menettelyt eivät toimi täydellisesti. Hän korosti kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. *"Niiden arvostelun perusteella politiikkaa ja sen täytäntöönpanoa parannetaan."* Tällä hetkellä Kyproksessa on vireillä yli 8 000 turvapaikkahakemusta. Ministeri katsoi, että hakemusten käsittelyn pitkä kesto on yksi tärkeimmistä syistä ruuhkaan. Hän myös myönsi, että käsittelystä vastuussa olevien palveluiden pitäisi saada lisää henkilöstöä ja parempia välineitä. Vaikka eräät jäsenvaltiot ovat auttaneet Kyprosta paljon sen vaikeuksien selättämisessä, yhteisvastuun parantaminen jäsenvaltioiden välillä olisi tarpeen.

Vuoden 2008 ensimmäisten kuukausien aikana jätettiin 1 292 uutta turvapaikkahakemusta ja annettiin 1 757 päätöstä. Katso myös liite II. Kuudelle turvapaikanhakijalle myönnettiin pakolaisasema ja 40 sai humanitaarisesta syystä myönnettävän väliaikaisen oleskeluluvan. Hakemuksia hylättiin 795 ja 936 hakemuksen käsittely lopetettiin, koska hakija oli lähtenyt tai piileskeli.

Ministerin mukaan viranomaiset kannattavat uusia vastaanottokeskuksia, jotka sijaitsevat lähempänä kaupunkialueita. Siten turvapaikanhakijat eivät olisi eristyksissä. Kypros on parhaillaan saattamassa direktiiviä 2005/85/EY osaksi kansallista lainsäädäntöään. Ministeriö on perustanut riippumattoman palvelun, joka analysoi kaikki EU:n avustusrahastot, jotta tällaisia avustuksia voitaisiin hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti.

Ministeri sanoi hallituksen aivan äskettäin päättäneen, että säilöönotto saisi pääsääntöisesti kestää korkeintaan kuusi kuukautta. Lisäksi luvassa on uusia säilöönottokeskuksia, joiden elinolosuhteet ovat paremmat. Maksuttoman oikeudellisen neuvonnan ja oikeusavun osalta ministeri myönsi, että kansalaisjärjestöjen tarjoama oikeudellinen neuvonta ei riitä.

Ministeri Haralambous sanoi, että UNHCR:n kanssa käydään vakinaista vuoropuhelua ja että hän itse yrittää parantaa muiden kansalaisjärjestöjen kanssa käytävää vuoropuhelua. Ministeri ilmoitti myös aikovansa lisätä aloja, joilla turvapaikanhakijoilla on oikeus työskennellä. Alat on nyt työmarkkinasyistä rajoitettu vain karjanhoitoon ja maatalouteen. Ammattiliittojen ja maatalousjärjestöjen välistä työehtosopimusta pidetään epätyydyttävänä. Se kattaa kaikki työntekijät, ei vain turvapaikanhakijat. Uudesta sopimuksesta neuvotellaan. Tällä hetkellä Kyproksessa ei ole kansallista vähimmäispalkkaa, mutta useille ammateille on määritelty vähimmäispalkat. Ministerin mukaan lisää ammatteja sisällytetään tähän, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

11. Päätelmät ja pyynnöt saada lisätietoja

- **Tämänhetkinen turvapaikanhakijoiden vastaanottokapasiteetti on rajallinen.** Kofinoun keskus on ainoa vastaanottokeskus turvapaikanhakijoille, joilla ei ole osoitetta Kyproksessa. Keskuksessa on tilaa korkeintaan 120 henkilölle ja se tarjoaa majoituksen erityisesti perheille ja naisille. Kyproksen viranomaisia pyydetään ystävällisesti vahvistamaan, aikovatko ne todellakin:
  - laajentaa Kofinoun keskuksen kapasiteettia vähintään yhdeksällä uudella majoitusyksiköllä. Jos näin on, ilmoittakaa ajankohta
  - parantaa mahdollisuuksia julkisen liikenteen käyttämiseen
  - paneutua naimattomille miehille tarkoitetun tilapäismajoituksen puuttumiseen. Jos näin ei aiota tehdä, ilmoittakaa syy
  - rakentaa uuden, normienmukaisen vastaanottokeskuksen, jossa on mahdollista oleskella myös pitkiä aikoja ja joka ei sijaitse niin eristyksissä. Jos näin on, ilmoittakaa ajankohta.

- **Kaikki kansalaisjärjestöt väittivät, että yksilölliset arvioinnit erityishoitoa tarvitsevien henkilöiden tunnistamiseksi vaikuttavat riittämättömiltä tai jopa puuttuvat.** Kyproksen viranomaiset selittivät tällä välin, että sosiaalipalvelut määrittävät pääasiassa erityishoitoa tarvitsevat henkilöt, koska useimmat turvapaikanhakijat hakeutuvat sinne pian turvapaikkahakemuksen jätettyään. Erityistarpeet *voidaan* määrittää myös haastattelun aikana. Tarkemmin sanottuna, jos kyse on ilman huoltajaa olevista alaikäisistä turvapaikanhakijoista, maahanmuuttopoliisi ilmoittaa turvapaikkapalvelulle hakemisen jättämisen yhteydessä. Turvapaikkapalvelu ilmoittaa välittömästi sosiaalipalveluille, jotta nämä ottaisivat alaikäisen huostaansa. Sosiaalityöntekijä lähettää kidutuksen uhrit heti kidutuksen uhrien kuntoutusyksikköön, kun heidät on tunnistettu ja/tai he sitä vaativat joko haastattelun aikana tai aikaisemmassa vaiheessa. Kyproksen viranomaiset ovat selittäneet, että turvapaikkapalvelussa on meneillään myös Euroopan pakolaisrahaston yhteisrahoittama hanke, jonka avulla turvapaikanhakijoille tarjotaan sosiaaliapua ja psykologista tukea. Kansalaisjärjestöt toteuttavat hanketta. Edellä mainittujen kysymysten lisäksi Kyproksen viranomaisia pyydetään ystävällisesti vahvistamaan, onko yksilöllisille arvioinneille ja erityisesti erityishoidon tarpeessa olevien henkilöiden tunnistamiselle tällä

hetkellä olemassa suuntaviivoja. Jos näin on, ovatko kyseiset suuntaviivat julkisesti saatavilla?

- **Turvapaikkapalvelun turvapaikanhakijan oikeuksista laatiman tiedotteen jakelu ja saatavuus sekä käännökset vaikuttavat vajavaisilta.** Kyproksen viranomaisia pyydetään ystävällisesti ilmoittamaan, aikovatko ne parantaa tiedotteiden jakelua ja saatavuutta. Jos näin on, ilmoittakaa, miten ja milloin?

- **Yhteiskunnan tuen/sosiaalietujen saaminen näyttää melko vaikealta.** Kyproksen viranomaisia pyydetään ystävällisesti toimittamaan päivitetyt tilastot, myös selvityksen, siitä, kuinka moni turvapaikanhakija itse asiassa käyttää oikeuttaan säännönmukaiseen yhteiskunnan tukeen. Kansalaisjärjestön laatimien vuoden 2007 tilastojen perusteella yli 95 prosenttia turvapaikanhakijoista ei työskentele nykyisen työllisyyspolitiikan sallimilla aloilla eikä saa yhteiskunnan avustusta.

- **Alat, joilla turvapaikanhakijat saavat työskennellä, on nyt rajoitettu karjanhoitoon ja maatalouteen työmarkkinasyistä.** Työ- ja sosiaalivakuutusministeri korosti, että mahdollisuuteen laajentaa tämä kattamaan myös muita aloja suhtaudutaan myönteisesti. Kyproksen viranomaisia pyydetään ystävällisesti ilmoittamaan, aikovatko ne poistaa joitakin rajoitteista ja milloin tämän odotetaan tapahtuvan.

- **Turvapaikkahakemusten käsittelyn pitkä kesto ja ruuhkautuminen.** Viimeisimpien tietojen mukaan turvapaikkapalvelu on äskettäin saanut neljä uutta työntekijää käsittelemään turvapaikkahakemuksia. Lisäksi kesäkuussa turvapaikkapalvelun henkilöstöä (viisi käsittelijää ja yksi sihteeri) on siirretty Nikosian maahanmuuttotoimistoon käsittelemään turvapaikkahakemuksia paikan päällä. Yleisesti ottaen turvapaikkapalvelun henkilöstö tekee ylitöitä käsitelläkseen kaikki turvapaikkahakemukset mahdollisimman nopeasti. Kyproksen viranomaisia pyydetään ystävällisesti määrittelemään lähitulevaisuutta koskevat *jäsennellyt* suunnitelmansa, jotta turvapaikkahakemukset voidaan arvioida nopeasti ja jotta nykyinen ruuhka saataisiin purettua ja uuden syntyminen vältettyä.

- **Tuomioistuimen määräystä tai karkottamis- ja säilöönottopäätöstä seuraava säilöönotto.** Kyproksen viranomaisia pyydetään ystävällisesti:
  - toimittamaan tilastot, joista käyvät ilmi prosenttiosuudet henkilöistä, jotka on otettu säilöön tuomioistuimen määräyksestä, ja prosenttiosuudet henkilöistä, jotka on otettu säilöön karkottamis- ja säilöönottopäätöksen perusteella
  - selvittämään henkilön asema, kun hänet on vapautettu (esimerkiksi tuomioistuimen päätöksestä tapahtuneen säilöönoton enimmäiskesto on kulunut umpeen, mutta itse asiaa ei ole ratkaistu)
  - ilmoittamaan, käytetäänkö säilöönottoa päätöksenä, johon ei voi hakea muutosta, ja onko tarjolla muita riittäviä, mutta vähemmän pakottavia toimenpiteitä

- selvittämään, onko aikaa vapaaehtoiselle paluulle otettu huomioon, kun karkottamista koskeva päätös on annettu
- vahvistamaan, että karkottamis- ja säilöönottopäätöksen nojalla säilöön otettujen henkilöiden säilöönoton enimmäiskesto on jatkossa kuusi kuukautta,
- ilmoittamaan, aiotaanko aloittaa käytäntö, jossa oikeusviranomaiset tarkastavat vakinaisesti säilöönottopäätökset.

- **Oikeusavun rajallinen saaminen.** Vakava huolenaihe on, että säilöön otetut henkilöt ovat puolustuskyvyttömiä, koska maksutonta oikeusapua ei ole saatavana *muissa kuin* rikosasioissa ja koska säilöön otetuilla henkilöillä ei ole riittäviä varoja maksaakseen oikeusavusta itse. Kyproksen viranomaiset ilmoittivat, että maksuttoman oikeusavun saamista muissa kuin rikosasioissa tarkastellaan nyt saatettaessa menettelydirektiivi 2005/85/EY osaksi kansallista lainsäädäntöä. Kyproksen viranomaisia pyydetään ystävällisesti ilmoittamaan tuloksista ja mahdollisista ratkaisuista.

12. Lausunto neuvostolle ja Euroopan komissiolle

Vaikka Kypros on liittynyt Euroopan unioniin kokonaisuutena, Kyproksen tasavallan hallitus hallitsee maata tehokkaasti vihreään linjaan asti ja yhteisön säännöstön täytäntöönpano vihreän linjan pohjoispuolella on keskeytetty vuoden 2003 liittymisasiakirjan pöytäkirjan nro 10 mukaisesti. Vihreästä linjasta on kehittynyt erittäin vakava ongelma laittoman maahanmuuton osalta.

Neuvoston ja komission pitäisi puuttua tähän ongelmaan meneillään olevissa neuvotteluissa, jotka koskevat Turkin liittymistä Euroopan unioniin. Turkin pitäisi kantaa vastuunsa, koska vaikutus hallituksen valvonnassa olevaan Kyproksen kreikkalaiseen osaan johtaa pian tilanteeseen, joka ei ole hallittavissa väestön kannalta eikä poliittiselta tai taloudelliselta kannalta.

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi ja yleisemmin ottaen pitäisi panna merkille, että viimeisten 18 kuukauden aikana Turkin ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston Frontexin kahdenvälinen alustava sopimus ei ole edistynyt. Sitä on täysin mahdoton hyväksyä. On korkea aika, että Turkki ja Euroopan unioni pääsevät yhteisymmärrykseen siitä, miten tärkeää pikainen ja tiivis yhteistyö on tällä alalla.

LIITE I

Euroopan parlamentti
kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta
suhteista Kyprokseen vastaava valtuuskunta
25.–27. toukokuuta 2008

OHJELMA

Sunnuntai 25. toukokuuta 2008

14.55	Saapuminen Larnakaan Kyprokseen
16.30–17.30	vierailu Famagustan säilöönottokeskuksessa Larnakassa
17.30–18.00	vierailu Aradippoun poliisiasemalla
18.00–19.00	bussikuljetus Larnakasta Nikosiassa sijaitsevaan hotelliin

Maanantai 26. toukokuuta 2008

8.30–9.00	kuljetus hotellista Euroopan parlamentin toimistoon Nikosiassa
9.00–10.00	**tapaaminen UNHCR:n ja kansalaisjärjestöjen kanssa** (Euroopan parlamentin toimisto)
10.00–11.00	**tapaaminen hallintokomissaarin (oikeusasiamiehen) Eliana NICOLAOUn kanssa** (Euroopan parlamentin toimisto)
11.00–11.45	siirtyminen Kofinouhun
11.45–13.15	**vierailu Kofinoun vastaanottokeskuksessa**

Läsnä olivat: Sotos Ktoris sisäministeriön turvapaikkaosastosta, Natasa Andreou ja Kakia Demetriou, sekä Papageorgiou sisäministeriöstä.

13.15–13.40	siirtyminen ravintolaan Kalymnosiin
13.40–15.30	lounas
15.30–16.30	siirtyminen säilöönottokeskuksen osastolle 10 Nikosian keskusvankilassa

16.30–18.00 **vierailu säilöönottokeskuksen osastolla 10 Nikosian keskusvankilassa**

18.00–18.15 siirtyminen hotelliin

Tiistai 27. toukokuuta 2008

8.30–9.00 siirtyminen sisäministeriöön

9.00–10.30 **tapaaminen sisäministeri Neoklis SYLIKIOTISin, työ- ja sosiaaliministerin Sotiroula HARALAMBOUSin ja oikeusasioista ja yleisestä järjestyksestä vastaavan ministeriön edustajien kanssa**

Läsnä myös: Anny Shakalli, johtaja, siviilirekisteri- ja maahanmuutto-osasto, sisäministeriö, Marianna Frantzi, apulaispoliisipäällikkö, oikeusasioista ja yleisestä järjestyksestä vastaava ministeriö, Emilios Lambrou, ylitarkastaja A', ulkomaalais- ja maahanmuuttoyksikkö, poliisi, oikeusasioista ja yleisestä järjestyksestä vastaava ministeriö, Kyriaki Lambrianidou, päätarkastaja, poliisi, oikeusasioista ja yleisestä järjestyksestä vastaava ministeriö, A. Leonidou, tarkastaja, poliisi, oikeusasioista ja yleisestä järjestyksestä vastaava ministeriö, Sotos Ktoris, hallintovirkamies, turvapaikkaosasto, sisäministeriö, Natasa Andreou ja/tai Kakia Demetriou, hallintovirkamiehiä, turvapaikkaosasto, sisäministeriö, Andreas Constantinou, hallintovirkamies, sisäministeriö, Agni Papageorgiou, hallintovirkamies, sisäministeriö.

10.30–10.45 siirtyminen Euroopan parlamentin toimistoon

10.45–11.30 **lehdistötilaisuus Euroopan parlamentin toimistossa**

11.30–11.45 siirtyminen hotelliin

11.45–14.00 lounas

14.00–15.00 siirtyminen Larnakan kansainväliselle lentokentälle

16.00–21.30 paluulento Brysseliin

Euroopan parlamentti
kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta
suhteista Kyprokseen vastaava valtuuskunta
25.–27. toukokuuta 2008

OSANOTTAJAT

Euroopan parlamentin jäsenet

Martine ROURE (PSE) (valtuuskunnan johtaja)
Jeanine HENNIS-PLASSCHAERT (ALDE) (esittelijä)

Jean LAMBERT (Verts/ALE)

Adamos ADAMOU (GUE/NGL) (*kiintiön ulkopuolella*)
Panayiotis DEMETRIOU (EPP-ED) (*kiintiön ulkopuolella*)
Ioannis KASOULIDES (EPP-ED) (*kiintiön ulkopuolella*)
Marios MATSAKIS (ALDE) (*kiintiön ulkopuolella*)

Euroopan parlamentin jäsenten avustajat

Pauline CHAIGNE (Martine ROUREn avustaja)
Nanda KELLY (Jeanine HENNIS-PLASSCHAERTin avustaja)
Emilie MIRDJANIAN (Roselyne LEFRANCOIS'n avustaja)

LIBE-valiokunnan poliittiset neuvonantajat

Stavroula KALOPSIDIOTOU (GUE/NGL)
Annie LEMARCHAL (PSE)
Anders RASMUSSEN (ALDE)
Christine SIDENIUS (Vihreät/ALE)
Chiara TAMBURINI (GUE/NGL)

LIBE-valiokunnan sihteeristö

Ana DUMITRACHE
Cristina RODRIGUES

EP:n Nikosian-toimisto

Tasos GEORGIOU (EP:n toimiston päällikkö)

Tulkit

EL, EN, FR, DE, IT – 6 henkeä

LIITE II

	2008*		2007		2006		2005		2004		2003		2002		Yhteensä	
	hakemuksia	henkilöitä	hakem.	henk.	hakem.	henk.	hakem.	henk.	hakem.	henk.	hakem.	henk.	hakem.	henk.	**hakem.**	**henk.**
Hakemuksia jätetty	1862	2013	5905	6789	4286	4545	7291	7746	9285	9872	4032	4407	839	952	**33500**	**40610**
Päätöksiä	**2840**	**2995**	**6749**	**7184**	**5295**	**5601**	**5499**	**5804**	**4998**	**5345**	**404**	**411**	**126**	**143**	**23071**	**27483**
a) Turvapaikanhakijoita, joille on myönnetty pakolaisen asema	8	18	15	36	19	37	16	41	15	30	0	0	0	0	**73**	**162**
b) Humanitaarinen asema (toissijaisen suojelun asema mukaan luettuna)	41	90	115	191	85	151	50	122	26	56	10	10	0	0	**327**	**620**
c) Epäyksiä	1309	1374	2123	2316	1674	1779	2988	3133	2504	2734	267	274	126	143	**10991**	**11753**
d) Käsitelty loppuun	1482	1513	4496	4641	3517	3634	2445	2508	2453	2525	127	127	0	0	**14520**	**14948**
Menettely kesken	7589	8841	8567	9823	9411	10218	10420	11274	8628	9332	4341	4805	713	809		

** 30/06/2008 mennessä*